

अवेक्षते अर्थतः पर्यालोचयति कपिलं कपिलप्रशिष्यं पंचशिखं ॥ ५२ ॥ इति शांतिपर्वणि मोक्षधर्मपर्वणि नैलकंठीये भारतभावदीपे एकोनविंशत्यधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २१९ ॥ ॥ ७ ॥
किंकुर्वन्सुखमाप्नोति किंकुर्वन्दुः स्वमाप्नुयादित्यारभ्य आद्यंतं सर्वभूतानां ज्ञातुमिच्छामि कौरवेत्यतः प्राक्तनी एकादशाध्यायी उक्तवक्ष्यमाणस्वरूपज्ञानलाभार्थासाधनसंपद्धिधानार्थाप्रायेण स्पष्टार्था तथापि विष-
माणि पदान्यत्र व्याख्यायन्ते ॥ १ ॥ श्रुतिसमाधयो वेदद्रष्टारः ॥ २ ॥ दमो बाह्येन्द्रियनिग्रहः तद्वर्जितः अदांतः ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ तीक्ष्णो राजसः अमित्रान् कामादीन् ॥ ६ ॥ क्रव्याद्भ्यः व्याघ्रादिभ्यो

इमं हियः पठति मोक्षनिश्चयं महीपते सततमवेक्षते तथा ॥ उपद्रवान् नानुभवत्यदुःखितः प्रमुच्यते कपिलमिवैत्यमैथिलः ॥ ५२ ॥ इति श्रीमहाभारतेशांति ०
मोक्ष ० पंचशिखवाक्यं नाम एकोनविंशाधिकद्विशततमोऽध्यायः ॥ २१९ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ युधिष्ठिर उवाच किंकुर्वन्सुखमाप्नोति किंकु-
र्वन्दुः स्वमाप्नुयात् ॥ किंकुर्वन्निर्भयो लोके सिद्धश्चरति भारत ॥ १ ॥ भीष्म उवाच दममेव प्रशंसन्ति वृद्धाः श्रुतिसमाधयः ॥ सर्वेषामेव वर्णानां ब्राह्मणस्य
विशेषतः ॥ २ ॥ नादांतस्य क्रियासिद्धिर्यथा वदुः पपद्यते ॥ क्रियातपश्च सत्यं च दमे सर्वं प्रतिष्ठितं ॥ ३ ॥ दमस्तेजो वर्धयति पवित्रं दम उच्यते ॥ विपाप्मानिर्भयो
दांतः पुरुषो विंदते महत् ॥ ४ ॥ सुखं दांतः प्रस्वपिति सुखं च प्रतिबुध्यते ॥ सुखं लोके विपर्येति मनश्चास्य प्रसीदति ॥ ५ ॥ तेजो दमेन ध्रियते तत्र तीक्ष्णो धिगच्छति ॥
अमित्रांश्च बहून् नित्यं पृथगात्मनि पश्यति ॥ ६ ॥ क्रव्याद्भ्य इव भूतानामदांतेभ्यः सदा भयं ॥ तेषां विप्रतिषेधार्थं राजा सृष्टः स्वयं भुवा ॥ ७ ॥ आश्रमेषु च सर्वेषु दम-
एव विशिष्यते ॥ यच्च तेषु फलं धर्मभूयो दांतेतदुच्यते ॥ ८ ॥ तेषां लिंगानिवक्ष्यामि येषां समुदयो दमः ॥ अकार्पण्यमसंरंभः संतोषः श्रद्धा नता ॥ ९ ॥ अक्रोध आ-
पुच ॥ ११ ॥ अवैर रुत्सूपचारः समो निंदाप्रशंसयोः ॥ सुवृत्तः शीलसंपन्नः प्रसन्नात्मात्मवान्प्रभुः ॥ १२ ॥

मांसभक्षकेभ्यः ॥ ७ ॥ भूयोऽधिकं ॥ ८ ॥ लिंगानि स्वरूपाणि समुदेत्यस्मादिति समुदयो हेतुः अकार्पण्यमदीनत्वं असंरंभो भिनिवेशाभावः ॥ ९ ॥ अतिवादो लौकिकार्थभाषणं अभिमानितागर्वः ॥ १० ॥
जनवादो राजा दिवार्ता साधुकामो मोक्षार्थी प्रत्ययेषु सुखदुःखाद्यनुभवेषु आयति उत्तरकालं न स्पृहयेत् प्राप्तं सुखादिकं भुंजीत न तु कालांतरि यौतज्जौर्हर्षविषादौ चितनीया वित्यर्थः नायति प्रत्ययो नृष्विति पाठे
फलसंवादेन विश्वस्तो नृषु आदरं न कुर्यात् किंतु प्रागेव अकृतकार्येषु साधुष्वविश्वासो न कर्तव्य इत्यर्थः ॥ ११ ॥ सूपचारः शाक्यवर्जितादरः प्रसन्नात्मा शुद्धचित्तः आत्मवान् धृतिमान् प्रभुर्जितकामादिदोषः ॥ १२ ॥